

Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Х., 1907. – С. 74–109.

⁸ Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии. Старобельский уезд. Очерки по этнографии края. – Х., 1898. – Т. 1.

⁹ Гнатюк В. Похоронні звичаї й обряди // Етнографічний збірник. – Т. 21–22. – Л., 1912. – С. 131–424.

¹⁰ Гузій Р. Зенон Кузеля – дослідник похоронної обрядовості українців // Народознавчі зошити. – Л., 2000. – № 6. – С. 1012–1016.

¹¹ Гузій Р. Похоронні звичаї та обряди українців Карпат. – С. 4–5.

¹² Черв'як К. Весілля мерців (спроба соціо-логічно пояснити обряди ініціації). – Х., 1930.

¹³ Вовк Хв. Зазнач. праця. – С. 211–216, 324–335.

¹⁴ Сумцов М. Слобожани: Історико-етнографічна розвідка. – Х., 1918. – С. 97–98.

¹⁵ Зеленин Д. Восточнославянская этнография. – М., 1991.

¹⁶ Митрополит Іларіон. Дохристиянські

вірування українського народу. – К., 1991. – С. 233–264.

¹⁷ Муравський шлях-97: Матеріали комплексної фольклорно-етнографічної експедиції. – Х., 1998; Бойківщина: Історико-етнографічне дослідження. – К., 1983; Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. – К., 2000. – С. 177–183.

¹⁸ Велецкая Н. Рудименты язычества в похоронных играх карпатских горцев // Карпатский сборник. Труды международной комиссии по изучению народной культуры Карпат и прилегающих к ним областей. – М., 1976. – С. 106–111.

¹⁹ Польові матеріали автора.

²⁰ Обряд “Похорон”. – К., 1972; Рекомендації до обряду похорон. – К., 1975.

²¹ Что нужно знать о помновении и погребении усопших. – Ясенево, 2001.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ГІНГГО ДВОЛОПАТЕВОГО ЯК РОСЛИННОЇ ЛІКАРСЬКОЇ СИРОВИНИ

Анатолій Терещук (м. Рівне)

Упродовж тисячоліть наші пращури користувалися дарунками природи, але повсякденно і тяжко працювали.

Завдяки тривалому вивченню рослини ставали ліками-оберегами, що давали здоров'я і силу їх закарбувалися у словесних символах: верба, тополя, калина, материнка, звіробій тощо.

Археологічні розкопки свідчать, що наші стародавні предки – скіфи, які жили і творили свою історію й культуру до нашої ери, не тільки використовували, а й вирощували цінні лікарські рослини.

Про успіхи сучасного народного

траволікування. Досить згадати оригінальні праці М. А. та І. М. Носалів, В. В. Кархута, Є. С. Товстухи Л. Павленка та інших, які давно стали хрестоматійними і відомі далеко за межами України.

Починаючи з 1995 року, крім традиційних, в Україні вирощуються і пропагуються нові й рідкісні лікарські рослини. Поміж них перше місце, посідає гінгго дволопатево (*Ginkgo biloba* L.) – рослина, яку справедливо називають цілителем XXI ст.

Гінгго дволопатево – це деревний мезозойський релікт з історією понад 200 мільйонів років. У ту далеку доісторичну епоху гінгго росло на всій

території нинішньої України, священне дерево буддистських храмів, було завезено до Європи із Китаю у 1730 р., а 1818 року було включене до колекції Нікітського ботанічного саду. Сьогодні у багатьох країнах світу, гінго використовується як декоративне дерево для озеленення міст і сіл і цінне джерело лікарської сировини.

Висока репутація гінго пов'язана з тим, що підвищує якість життя людям середнього і похилого віку. Це найважливіша лікарська рослина, яка впродовж останнього десятиліття успішно продається у Європі. Препарати із гінго повинні стати повсякденними ліками для тих, хто хоче не хворіти, дожити до глибокої та здорової старості.

Гінго може добре рости і розмножуватись на всій території України. Це морозо- та посухостійка, світлолюбива, до ґрунтів маловибаглива рослина та стійка до фітоушкоджень, яка може рости до 1000 років, сягаючи висоти 40 м, з обхватом стовбура до 3 м.

Розмножується, в основному, насінням. Вирощування садівного матеріалу включає: заготівлю (збір) насіння після перших заморозків, коли плоди падають на землю; очистку його від м'ясистої оболонки; зберігання до 2-х місяців у вологому (60–70%) субстраті при температурі 10°C для запліднення та формування зародку, стратифікацію при температурі +5°C на протязі 1,5–2,5 місяців, скарифікацію, витримку 5–8 годин (намочування) у воді кімнатної температури і весняне висівання. Через 1 або 2 роки необхідна пересадка у шкілку садженців, догляд протягом 2–3 років. Саджанці висотою 1,3–1,5 м рекомендується переносити на плантацію. В Україні промислових плантацій на жаль немає. Росте гінго в ботанічних садах, окремих парках і в садоводів-аматорів.

Ми повинні пам'ятати, що вирощування лікарських рослин на власному городі або біля своєї хати – це поєднання двох одвічних начал; – корисного і прекрасного. А доглянути

дбайливим господарем рослини зазвичай гарніші, і корисніші для нього.

Листя гінго як лікарська сировина багате фармакологічно активними речовинами – флавоноїдами, стероїдними сполуками, органічними кислотами, полісахаридами, ефірною олією та іншими складовими.

Препарати з листя гінго, які все частіше застосовуються в народній медицині, мають судино-розширювальну і бактеріостатичну дію, посилюють мозковий та церебральний кровообіг, не маючи при цьому побічної дії. Вони незамінні в геріатрії. Інших препаратів з такою дією на сьогодні немає.

На основі екстракту листя гінго фармацевтична промисловість західних країн (США, Німеччина, Франція) випускає препарати ТАНАКАН, МЕМОПЛАНТ, ГІНКОР та інші, на жаль дуже дорогі.

На Заході їх можна купити у магазинах здорової і дієтичної їжі. Для людей середнього й похилого віку незамінним є препарат ТАНАКАН (екстракт гінго білоба-761). У домашніх умовах можна приготувати із сушеного листя гінго – настоянку-екстракт, відвар і порошок.

Регулярне і досить тривале (6–12 місяців з перервами) застосування препаратів гінго, як ліків і доповнення до їжі допомагає зміцнити імунну систему, уповільнити старіння організму, покращити пам'ять людей похилого віку, зменшити кров'яний тиск; прискорити реабілітацію після інсульту, лікувати аденому простати й імпотенцію, здійснювати профілактику інфаркту міокарда та ін. Останнім часом препарати гінго все частіше і з успіхом використовуються і в косметичці.

Народна медицина українців має великий досвід приготування препаратів із лікарських рослин у домашніх умовах. У даному разі щоб зробити екстракт-настоянку гінго-білоба в домашніх умовах необхідно у 500 мл спирту (60–70°) настояти 50 листочків

гінкго середньої величини, протягом 10–12 днів у теплому й темному місці, а потім віфільтрувати. Приймати з профілактичною метою по 20–25 крапель двічі на день під час або після їжі як харчову добавку. Перед застосуванням препаратів гінкго потрібна консультація лікаря.

У недалекій перспективі ліки й харчові добавки із гінкго можуть стати широкодоступними для всіх, а також в Україні.

Відроджувати духовність і культуру – це не тільки відбудовувати храми, відзначати свята. Нам усім потрібно повернутися душею і розумом до наших прадавніх народних звичаїв, до траволікування.

Я мрію і сподіваюсь, що перші значні насадження гінкго, в недалекій перспективі, з'являться на території Державного музею народної архітектури і побуту України. Адже наше завдання не тільки зберігати, але й здобутки народної медицини, як цінний духовний пласт культури народу.

Досвід попередніх поколінь, досягнення науки і мій власний досвід дають підстави стверджувати, що в системі “природа – людина – здоров'я” рослинам належить велике майбутнє. Рішуче повернення до скарбів народної медицини, безумовно повинно стати пріоритетним для нових поколінь Незалежної України.

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МУЗЕЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Олена Титова, Дмитро Кепін (м. Київ)

Музейна експозиція як комунікативна система сприяє діалогові між відвідувачами з одного боку та експонатами, науково-допоміжним матеріалом та експозиціонерами – з іншого.

З побудовою експозиції з історії культури первісного суспільства пов'язані значні труднощі. У сучасній вітчизняній музейній практиці накопичений значний досвід щодо організації музеїв “під відкритим небом” (“скансенів”), зокрема етнографічного типу означеної групи. Відзначмо роботи Н. В. Карповець та В. І. Наулка, які присвячені функціонуванню історико-етнографічних експозицій у музеях США та Канади¹. Однак поза увагою згаданих дослідників залишилися методологічні принципи організації таких проектів з історії культури первісного суспільства.

У зв'язку з цим має велике значення досвід деяких зарубіжних країн зі створення подібних експозицій, загальні принципи побудови яких можуть бути використані і при організації експозицій з історії найдавнішої культури України. Одним із піонерів у застосуванні наукових реконструкцій та технічних засобів у археологічних музейних проектах можна вважати Данію². Так, у Національному музеї м. Кодані (створений 1892 р.) у 1974 р. вироблено нову концепцію археологічної експозиції. Її мета – продемонструвати відвідувачам взаємозалежність стародавньої людини та оточуючого середовища. Експонати були розташовані в 22 залах, 20 із яких присвячено епохам мезоліту-неоліту. У межах епох музейний матеріал було згруповано за темами: “Виробництво”, “Житло”, “Мистец-